

תובנה בחינוך מהפרשה - פרשת מקץ

הסתכלות ניטרלית

אחד הדברים המשמעותיים ביותר בחיינו הוא היכולת שלנו לראות את המתרחש סביבנו, ובוודאי דברים הקשורים לקרובים אלינו מאד כבנינו, תלמידינו, בהסתכלות ניטרלית, נטולת נגיעות אישיות עד כמה שניתן. ידוע על דרך הכלל, כי תגובות האדם כלפי הסובב אותו באים מחמת תפיסות העולם שלו כלפי התרחשויות שעבר, ידיעות שצבר, ניסיון חיים ועוד. עד כדי שהוא עלול להגיע למצב בו הוא רואה ושומע את מה שנפשו חפצה לראות ולשמוע, אף שייתכן שבין מה שנאמר או מה שנראה לבין מה ששמע או ראה באמת, אין קשר ודמיון במציאות.

אכן, קודם שנבין כיצד ומדוע הדבר קורה, נפתח נא פתח בדברים בפרשתנו, פרשת מקץ, בה נאמר: "וירא יוסף את אחיו ויכירם ויתנכר אליהם וידבר איתם קשות ויאמר אליהם מאין באתם ויאמרו מארץ כנען לשבור אוכל. ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו" (בראשית מב, ז-ח).

יש להתבונן, מדוע כפלה התורה שוב לומר "ויכר יוסף את אחיו" אחר שכבר הודיעה לנו זאת בפסוק הקודם - "וירא יוסף את אחיו ויכירם".

כמו כן רש"י מבאר על פי חז"ל שהם לא הכירוהו כיון שבשעת המכירה היה בלא חתימת זקן, וכעת צמח זקנו.

ולכאורה הוא דבר פלא, הרי על פי קלסתר פניו, פרצופו ועיניו ושמיעת קולו, ודאי שהיו יכולים לזהותו: ובאמת, מעשים שבכל יום שנפגשים שני חברים שלא ראו זה את זה שנים רבות, על אף שהשתנה מראיתם בחתימת זקן, והם מכירים ומזהים אחד את זולתו, ומדוע כאן לא הכירוהו?

ונראה שהביאור בזה מונח בדברי האור החיים הקדוש כאן שכתב וז"ל:

"ויכר יוסף. פירוש, הגם שהוא הכירם לצד שהניחם בחתימת זקן, ומטבע אנושי כשתיוולד הידיעה בלב אחד מהשניים, גם בלב השני יתעורר בחינה הזיכרון, כי הלבבות יגידו סודות נעלמים כאומרם 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם', וידקדקו בעיניים במצח בדיבור, והידיעה הולכת וגדלה עד שישלים הבחון, אף על פי כן מודיע הכתוב שהם לא הכירוהו, והטעם לצד ראותו ברום המעלות החליטו הבחינה והרחיקו מליבם מחשוב דבר זה".

מבואר מדברי האור החיים, שאף שמצד הטבע והמציאות היו צריכים להכירו למרות חתימת הזקן שעליו, מכל מקום כיון שלא האמינו שיהיה אחיהם ברום המעלות ויגיע למלוכה, הרחיקו מליבם אפשרות זו עד כדי שלא הכירו בכלל שזהו יוסף אחיהם.

האדם רואה מה שנפשו וליבו חפצים, אם ירחיק מליבו וידחה אפשרות מסוימת של דבר ששייך במציאות, הוא יראה ויבין זאת באור אחר, שלא כפי המציאות.

ייתכן לפי זה שאם היה בא אדם מאותו דור שהכיר את יוסף קודם לכן, קודם שהיה בחתימת זקן, הוא אכן היה מזהה העומד לפניו, אך האחים לא הכירוהו כי הרחיקו מליבם אפשרות זו שזכה אחיהם להגיע לכזאת מעלה עד כדי שלא זיהו אותו כלל, ואף לא בספק הרחוק ביותר.

לא בכדי ייתרה התורה פסוק, ללמדנו יסוד גדול!

אדם רואה מה שרוצה לראות, ולא רואה מה שאינו רוצה לראות, מה שלבו ונפשו חפצים שם הוא נמצא וממילא זה מה שרואה!

אכן, כמי שחיים סביב עולם של חינוך כל חיינו מול ילדינו, סביבה, עצמנו, הדברים מעוררים ומחייבים לבחון תדיר מהיכן מגיעה ההסתכלות שלנו על הדברים.

בברכת שבת שלום ומבורך

מיכאל זכריהו